

УДК 378.147:378.126

Хомік Оксана Миколаївна

асистент кафедри економіки та підприємництва

Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна», м.Луцьк

OksanaHomik@ukr.net

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ОЦІНКА ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ЗАСОБАМИ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. У статті описано результати педагогічного дослідження процесу формування управлінської культури майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій; оцінено ефективність організаційно-педагогічних умов, які сприяли формуванню управлінської культури майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій; наведені методики оцінки критеріїв сформованості структурних компонентів управлінської культури майбутніх економістів.

Ключові слова: педагогічний експеримент; організаційно-педагогічні умови; управлінська культура майбутніх економістів.

В умовах технологізації й інформатизації усіх сфер суспільного життя, глобалізації економічних і гуманітарних, у тому числі освітніх процесів, управлінський компонент професійної діяльності фахівців набуває вирішального значення в розвитку країни. Процес формування управлінської культури майбутніх економістів у ВНЗ являє собою процес взаємодії викладачів і студентів, заснований на спеціально організованій педагогічній діяльності, яка направлена на актуалізацію управлінських знань студентів, забезпечення їх уміннями вирішувати реальні професійні ситуації, розвиток мотивації студентів на оволодіння знаннями і уміннями щодо управлінської діяльності. У цьому контексті важливості набуває питання практичної перевірки формування управлінської культури майбутніх економістів на основі реалізації сукупності організаційно-педагогічних умов.

Проблемі формування управлінської культури майбутніх фахівців присвячено багато праць видатних науковців. Багатогранністю й об'єктивністю дослідження різних аспектів формування управлінської культури фахівців характеризуються роботи учених Л.В. Васильченко, А.В. Губи, А.А. Девятова, О.П. Позднякова, М.І. Якібчука та ін.

Метою статті є експериментальний аналіз результатів впровадження організаційно-педагогічних умов формування управлінської культури майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій.

Комплекс організаційно-педагогічних умов, що забезпечують ефективність формування управлінської культури майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій, включає: інтеграцію теоретичної та практичної підготовки студентів в процесі поетапного формування у них управлінської культури; впровадження в навчальний процес варіативної навчальної дисципліни «Основи управлінської культури майбутніх економістів»; створення та реалізацію електронно-методичного забезпечення, орієнтованого на формування управлінської культури студентів-економістів; організацію індивідуальної та самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів з використанням мультимедійних технологій; готовність та здатність професорсько-викладацького складу до впровадження мультимедійних технологій у підготовку студентів-економістів.

Важливою організаційно-педагогічною умовою формування управлінської культури майбутніх економістів є створення та реалізація електронно-методичного забезпечення, орієнтованого на формування управлінської культури студентів-економістів, яке включає в себе такі складові:

1) теоретичний контент (*методи*: мультимедійні лекції-презентації, лекції-візуалізації, мультимедійні лекції з синхронізованими презентаціями в середовищі CamtasiaStudio; *засоби*: відеохостинги YouTube і Dailymotion, програми VirtualDub, Windows MovieMaker, програма PowerPoint, середовище CamtasiaStudio, навчальні фільми, Інтернет-ресурси, відеофрагменти процесів та явищ з аудіо-супроводом, звукові відео фрагменти, gif-анімації);

2) практичний контент (*методи*: електронний мозковий штурм, заняття-конференції, case-study, ділові ігри; *засоби*: електронна пошта, форум, чат, Skype, програма PowerPoint, електронні підручники, YouTube і Dailymotion, Інтернет-ресурси, звукові відеофрагменти);

3) науковий контент (*методи*: студентський науковий інтернет-колектив, on-line та off-line конференції з відомими особистостями, фахівцями практиками; *засоби*: Інтернет-ресурси, електронна пошта, форум, чат, Skype).

Основним методом дослідно-експериментальної роботи став педагогічний експеримент. Ю. Бабанський педагогічний експеримент трактує як комплекс методів дослідження, призначений для об'єктивної та доказової перевірки вірогідності педагогічних гіпотез [1, 99–100]. Головним завданням педагогічного експерименту, на думку М. Данилова, є розкриття об'єктивних закономірностей педагогічного процесу як в його реальному русі (закономірності сушого), так і в його композиції (закономірності належного) [2, 67].

У педагогічному експерименті щодо формування управлінської культури майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій приймали участь студенти економічного профілю Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука та Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна». Із студентів цих вищих навчальних закладів було сформовано контрольну групу (n=115 осіб), студенти якої навчалися за традиційною схемою навчально-виховного процесу та експериментальну групу (n=115 осіб), процес навчання яких включав впровадження організаційно-педагогічних умов, спрямованих на формування управлінської культури майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій.

Для оцінки результату впровадження організаційно-педагогічних умов у процес формування управлінської культури майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій був розроблений і модифікований діагностичний інструментарій, який визначав динаміку розвитку структурних компонентів управлінської культури майбутніх економістів: мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного і управлінсько-аналітичного.

Показниками мотиваційно-ціннісного критерію є цінності і мотиви успіху студентів до навчання у ВНЗ, мотивація на досягнення успіху у діяльності, пов'язаній з формуванням культури управління та безпосередньо в управлінській діяльності. Показниками когнітивного критерію є ґрунтовність професійно орієнтованих знань,

необхідних майбутньому економісту для здійснення управлінської діяльності. Показниками операційно-діяльнісного критерію є наявність у студентів прогностично-діагностичних, комунікативних, організаційно-регулятивних і контрольних-корегуючих умінь, необхідних для здійснення ефективної управлінської діяльності. Показниками управлінсько-аналітичного критерію є бажання займатись організаційною діяльністю та спілкуватись з людьми, прагнення бути лідером у колективі, здатність приймати інноваційні рішення для ефективної управлінської діяльності.

Методики оцінки критеріїв сформованості структурних компонентів управлінської культури майбутніх економістів включають такі діагностичні засоби: методика С.А. Пакуліної «Мотивація досягнення успіху студентів у ВНЗ», тест для визначення рівня мотивації досягнення успіху (для визначення рівня сформованості управлінської культури майбутніх економістів за мотиваційно-ціннісним критерієм); тестові завдання для визначення рівня сформованості когнітивного компоненту управлінської культури майбутніх економістів (для визначення рівня сформованості управлінської культури майбутніх економістів за когнітивним критерієм); картка для оцінки рівня сформованості операційно-діяльнісного компоненту управлінської культури майбутніх економістів (для визначення рівня сформованості управлінської культури майбутніх економістів за операційно-діяльнісним критерієм); тест для визначення комунікативних та організаторських здібностей, методика «Лідер», тест «Уміле рішення проблеми» (для визначення рівня сформованості управлінської культури майбутніх економістів за управлінсько-аналітичним критерієм).

Підсумковий аналіз отриманих експериментальних даних виявив суттєві позитивні зміни рівнів сформованості компонентів управлінської культури майбутніх економістів, які входили до експериментальної групи, порівняно з показниками сформованості управлінської культури майбутніх економістів, які входили до контрольної групи.

Показники рівнів сформованості управлінської культури майбутніх економістів на початок та кінець педагогічного експерименту у студентів контрольної та експериментальної груп наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

***Рівні сформованості управлінської культури майбутніх економістів
контрольної та експериментальної груп (%)***

Критерії сформованості		Рівні					
		Низький		Середній		Високий	
		поч.	кін.	поч.	кін.	поч.	кін.
Контрольна група							
Мотиваційно- ціннісний	Цінності та мотиви успіху студентів до навчання у ВНЗ	61,74	44,35	29,57	40,00	8,70	15,65
	Мотивація до досягнення успіху	57,39	42,61	32,17	40,87	10,43	16,52
Когнітивний		59,13	45,22	32,17	40,87	8,70	13,91
Операційно-діяльнісний		11,30	61,74	43,48	37,39	61,74	11,30
Управлінсько- аналітичний	Організаторські та комунікативні здібності	69,57	52,17	22,61	33,04	7,83	14,78
	Лідерські якості	63,48	46,09	26,96	38,26	9,57	15,65
	Здатність до прийняття рішень	59,13	40,87	28,70	38,26	12,17	20,87
Експериментальна група							
Мотиваційно- ціннісний	Цінності та мотиви успіху студентів до навчання у ВНЗ	59,66	35,29	31,09	45,38	9,24	19,33
	мотивація до досягнення успіху	57,98	26,89	31,93	49,58	10,08	23,53
Когнітивний		51,26	26,89	37,82	48,74	10,92	24,37
Операційно-діяльнісний		63,03	27,73	26,05	43,70	10,92	28,57
Управлінсько- аналітичний	Організаторські та комунікативні здібності	62,18	28,57	29,41	47,90	8,40	23,53
	Лідерські якості	57,98	30,25	31,93	45,38	10,08	24,37
	Здатність до прийняття рішень	59,66	31,09	27,73	42,02	12,61	26,89

Аналіз результатів, наведених у таблиці 1, свідчить про те, що в контрольній групі *низький рівень* сформованості цінностей та мотивів успіху студентів до навчання у ВНЗ на початок педагогічного експерименту становив – 61,74 % студентів, на кінець – 44,35 % студентів; мотивації на досягнення успіху у діяльності, пов'язаній з формуванням культури управління та безпосередньо в управлінській діяльності на початок – 57,39 % студентів, на кінець – 42,61 % студентів; професійно-орієнтованих знань, необхідних майбутнім економістам для здійснення управлінської діяльності на початок становив 59,13 % студентів, на кінець – 45,22 % студентів; прогностично-діагностичних, комунікативних, організаційно-регулятивних і контрольних-корегуючих умінь на початок – 61,74 % студентів, на кінець – 43,48 % студентів; організаторських та комунікативних здібностей на початок становив 69,57 % студентів, на кінець – 52,17 % студентів; лідерських якостей на початок педагогічного експерименту становив 63,48 % студентів, на кінець – 46,09 % студентів; здатності приймати інноваційні рішення для ефективної управлінської діяльності на початок – 59,13 % студентів, на кінець експерименту становив 40,87 % студентів. *Середній рівень* сформованості цінностей та мотивів успіху студентів до навчання у ВНЗ на початок педагогічного експерименту становив – 29,57 % студентів, на кінець – 40,00 % студентів; мотивації на досягнення успіху у діяльності, пов'язаній з формуванням культури управління та безпосередньо в управлінській діяльності на початок становив 32,17 % студентів, на кінець – 40,87 % студентів; професійно-орієнтованих знань, необхідних майбутнім економістам для здійснення управлінської діяльності на початок педагогічного експерименту становив 32,17 % студентів, на кінець – 40,87 % студентів; прогностично-діагностичних, комунікативних, організаційно-регулятивних і контрольних-корегуючих умінь на початок – 26,96 % студентів, на кінець становив 37,39 % студентів; організаторських та комунікативних здібностей на початок – 22,61 % студентів, на кінець – 33,04 % студентів; лідерських якостей на початок педагогічного експерименту становив 26,96 % студентів, на кінець – 38,26 % студентів; здатності приймати інноваційні рішення для ефективної управлінської діяльності на початок становив 28,7 % студентів, на кінець – 38,26 %

студентів. *Високий рівень* сформованості цінностей та мотивів успіху студентів до навчання у ВНЗ на початок педагогічного експерименту становив 8,70 % студентів, на кінець – 16,65 % студентів; мотивації на досягнення успіху у діяльності, пов'язаній з формуванням культури управління та безпосередньо в управлінській діяльності на початок – 10,43 % студентів, на кінець – 16,52 % студентів; професійно-орієнтованих знань, необхідних майбутнім економістам для здійснення управлінської діяльності на початок педагогічного експерименту становив 8,70 % студентів, на кінець – 13,91 % студентів; прогностично-діагностичних, комунікативних, організаційно-регулятивних і контрольних-корегуючих умінь на початок – 11,30 % студентів, на кінець становив 19,13 % студентів; організаторських та комунікативних здібностей на початок – 7,83 % студентів, на кінець – 14,78 % студентів; лідерських якостей на початок становив 9,57 % студентів, на кінець педагогічного експерименту становив 15,65 % студентів; здатності приймати інноваційні рішення для ефективної управлінської діяльності на початок – 12,17 % студентів, на кінець – 20,87 % студентів.

В експериментальній групі *низький рівень* сформованості цінностей та мотивів успіху студентів до навчання у ВНЗ на початок та кінець педагогічного експерименту становив відповідно – 59,66 % і 35,29 % студентів; мотивації на досягнення успіху у діяльності, пов'язаній з формуванням культури управління та безпосередньо в управлінській діяльності відповідно становив 57,98 % і 26,89 % студентів; професійно-орієнтованих знань, необхідних майбутнім економістам для здійснення управлінської діяльності – 51,26 % і 26,89 % студентів; прогностично-діагностичних, комунікативних, організаційно-регулятивних і контрольних-корегуючих умінь становив 63,03 % і 27,73 % студентів; організаторських та комунікативних здібностей – 62,18 % і 28,57 % студентів; лідерських якостей – 57,98 і 30,25 % студентів; здатності приймати інноваційні рішення для ефективної управлінської діяльності становив 59,66 % і 31,09 % студентів. *Середній рівень* сформованості цінностей та мотивів успіху студентів до навчання у ВНЗ на початок та кінець педагогічного експерименту становив відповідно – 31,09 % і 45,38 % студентів; мотивації на досягнення успіху у діяльності, пов'язаній з формуванням

культури управління та безпосередньо в управлінській діяльності відповідно – 31,93 % і 49,58 % студентів; професійно-орієнтованих знань, необхідних майбутнім економістам для здійснення управлінської діяльності становив 37,82 % і 48,74 % студентів; прогностично-діагностичних, комунікативних, організаційно-регулятивних і контрольних-корегуючих умінь – 26,05 % і 43,70 % студентів; організаторських та комунікативних здібностей – 29,41 % і 47,90 % студентів; лідерських якостей – 31,93 % і 45,38 % студентів; здатності приймати інноваційні рішення для ефективної управлінської діяльності становив 27,73 % і 42,02 % студентів. *Високий рівень* сформованості цінностей та мотивів успіху студентів до навчання у ВНЗ на початок та кінець педагогічного експерименту становив відповідно – 9,24 % і 19,33 % студентів; мотивації на досягнення успіху у діяльності, пов'язаній з формуванням культури управління та безпосередньо в управлінській діяльності відповідно – 10,08 % і 23,53 % студентів; професійно-орієнтованих знань, необхідних майбутнім економістам для здійснення управлінської діяльності – 10,92 % і 24,37 % студентів; прогностично-діагностичних, комунікативних, організаційно-регулятивних і контрольних-корегуючих умінь становив 10,92 % і 28,57 % студентів; організаторських та комунікативних здібностей – 8,40 % і 23,53 % студентів; лідерських якостей – 10,08 % і 24,37 % студентів; здатності приймати інноваційні рішення для ефективної управлінської діяльності становив 12,61 % і 26,89 % студентів.

У таблиці 2 представлено динаміку рівнів сформованості управлінської культури майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій за всіма показниками сформованості управлінської культури майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій.

Результати таблиці свідчать про те, що на початку педагогічного експерименту у контрольній групі *низький рівень* сформованості управлінської культури майбутніх економістів становив 61,74% студентів, *середній* – 28,45% студентів і *високий* – 9,81% студентів; в кінці педагогічного експерименту *низький рівень* становив 44,97% студентів, *середній* – 38,39% студентів і *високий* – 16,65% студентів.

Динаміка рівнів сформованості управлінської культури майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій

Етап	Рівні								
	низький			середній			високий		
	абс.	%	різн. (%)	абс.	%	різн. (%)	абс.	%	різн. (%)
Контрольна група (n=115)									
Початок	71	61,74	16,77	33	28,45	9,94	11	9,81	6,84
Кінець	52	44,97		44	38,39		19	16,65	
Експериментальна група (n=119)									
Початок	70	58,82	29,29	37	30,85	15,25	12	10,32	14,05
Кінець	35	29,53		55	46,10		29	24,37	

В експериментальній групі на початку педагогічного експерименту *низький рівень* сформованості управлінської культури майбутніх економістів становив 58,82% студентів, *середній* – 30,85% студентів і *високий* – 10,32% студентів; в кінці педагогічного експерименту *низький рівень* становив 29,53% студентів, *середній* – 46,10% студентів і *високий* – 24,37% студентів (рис.1).

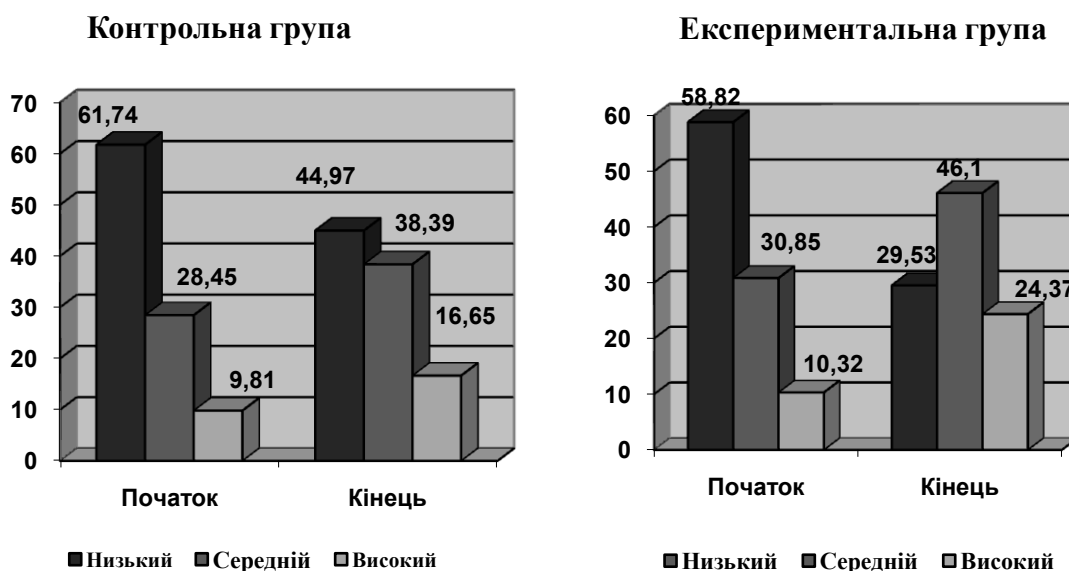

Рис. 1. Динаміка рівнів сформованості управлінської культури майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій

З наведеного рисунку видно, що збільшилась кількість студентів з *високим рівнем* сформованості управлінської культури майбутніх економістів в контрольній групі на 6,84 %, у експериментальній – на 14,05 %; збільшилась кількість студентів з *середнім рівнем* сформованості управлінської культури майбутніх економістів в контрольній групі на 9,94 %, у експериментальній – на 15,25 %; зменшилась кількість студентів з *низьким рівнем* сформованості управлінської культури майбутніх економістів в контрольній групі на 16,77 %, у експериментальній – на 29,29 %.

Отже, у результаті впровадження організаційно-педагогічних умов, спрямованих на формування управлінської культури майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій, відбулися значні позитивні зміни у студентів експериментальної групи, які визначаються такою динамікою рівнів сформованості показників: на кінець педагогічного експерименту збільшився високий та середній рівні, значно зменшився низький рівень у порівнянні з контрольною групою. Запропоновані організаційно-педагогічні умови підвищують ефективність формування управлінської культури майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій. Результати дослідження відкривають нові перспективи в розвитку педагогічної науки у вищій школі і можуть бути використанні вищими навчальними закладами при підготовці майбутніх економістів.

Перспективою подальших досліджень буде розробка рекомендацій щодо формування управлінської культури у студентів ВНЗ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабанский Ю. К. Проблемы повышения эффективности педагогических исследований: (Дидактический аспект) : [монография] / Ю. К. Бабанский. – М. : Педагогика, 1982. – 192 с.
2. Проблемы методологии педагогики и методики исследований : [монография] / под ред. М.А. Данилова и Н.И. Болдырева. - М. : Педагогика, 1971. - 352 с.

Рецензент

Белікова Н.О. – д. пед. н., проф.

Стаття надійшла до редакції 18.11.2014

ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНАЯ ОЦЕНКА ФОРМИРОВАНИЯ УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ ЭКОНОМИСТОВ СРЕДСТВАМИ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Хомик Оксана Николаевна

асистент кафедры экономики и предпринимательства

Луцкий институт развития человека Университета «Украина», г.Луцк

OksanaHomik@ukr.net

Аннотация. В статье описаны результаты педагогического процесса формирования управленческой культуры будущих экономистов средствами мультимедийных технологий; оценена эффективность организационно-педагогических условий, которые способствовали формированию управленческой культуры будущих экономистов средствами мультимедийных технологий; приведены методики оценки критериев сформированности структурных компонентов управленческой культуры будущих экономистов.

Ключевые слова: педагогический эксперимент; организационно-педагогические условия; управленческая культура будущих экономистов.

EXPERIMENTAL EVALUATION OF THE PROCESS OF ADMINISTRATIVE CULTURE OF FUTURE ECONOMISTS BY MEANS OF MULTIMEDIA TECHNOLOGIES

Oksana M. Homik

assistant of the Economics and Entrepreneurship Department

Lutsk Institute of Human Development of University «Ukraine», Lutsk

OksanaHomik@ukr.net

Annotation. The article deals with the pedagogical research results of the formation process of administrative culture of future economists by means of multimedia technologies; the effectiveness of organizational and pedagogical conditions that favored the formation of administrative culture of future economists by means of multimedia technologies is assessed; evaluation methods of the structural components formation criteria of administrative culture of future economists are presented.

Keywords: pedagogical experiment, organizational and pedagogical conditions, administrative culture of future economists.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Babanskiy Yu.K. Problems of increasing the efficiency of pedagogical researches: (didactic aspects): [monograph] /Yu.K. Babanskiy. –M.: Pedagogika, 1982. -192 p.(in Russian)
2. Problems of pedagogy methodology and research methods: [monograph] / edit by M. A.Danilova and N.I.Boldyrev.–M.:Pedagogika, 1971.-352 p.(in Russian)